

PRACOVNÍ LIST Č. 1: NÁSOBENÍ RACIONÁLNÍCH ČÍSEL

(Prosím o vytištění pracovního listu a vklepení do školního sešitu. Pokud nemáte možnost tisku, pracovní list žáci do sešitu opíšou, nemusí opisovat mé vysvětlení k řešeným příkladům č. 1, 3, 5, 7 - zde opisují pouze příklady).

- I ZDE PLATÍ PRAVIDLA, KTERÁ JIŽ ZNÁME Z NÁSOBENÍ CELÝCH ČÍSEL:

Kladné číslo krát záporné číslo = výsledek je ZÁPORNÝ	$+. - = -$
Záporné číslo krát kladné číslo = výsledek je ZÁPORNÝ	$- . + = -$
Záporné číslo krát záporné číslo = výsledek je KLADNÝ	$- . - = +$
Kladné číslo krát kladné číslo = výsledek je KLADNÝ	$+ . + = +$

1. Příklady na násobení zlomků, celých čísel a smíšených čísel s řešením:

(Zlomky násobíme tak, jak již umíme z učiva zlomků – případně zopakovat – probraná látka 7. ročníku, nové je zde pouze řešení se záporným znaménkem – viz. pravidla výše.)

- a) $2 \cdot \frac{1}{4} = \frac{2}{1} \cdot \frac{1}{4} = \frac{2}{4} = \frac{1}{2}$ kladné číslo krát kladné číslo – výsledek kladný
- b) $-2 \cdot \frac{1}{4} = -\frac{2}{1} \cdot \frac{1}{4} = -\frac{2}{4} = -\frac{1}{2}$ záporné číslo krát kladné číslo – výsledek záporný
- c) $-2 \cdot \left(-\frac{1}{4}\right) = -\frac{2}{1} \cdot \left(-\frac{1}{4}\right) = \frac{2}{4} = \frac{1}{2}$ záporné číslo krát záporné číslo – výsledek kladný
- d) $\frac{1}{2} \cdot \left(-\frac{3}{8}\right) = \frac{1 \cdot (-3)}{2 \cdot 8} = \frac{-3}{16} = -\frac{3}{16}$ kladné číslo krát záporné číslo – výsledek záporný
- e) $\left(-\frac{1}{2}\right) \cdot \left(-\frac{3}{8}\right) = \frac{-1 \cdot (-3)}{2 \cdot 8} = \frac{3}{16}$ záporné číslo krát záporné číslo – výsledek kladný
- f) $3\frac{1}{2} \cdot \left(-\frac{11}{5}\right) = \frac{7}{2} \cdot \left(-\frac{11}{5}\right) = -\frac{77}{10}$ kladné číslo krát záporné číslo – výsledek záporný

2. Příklady na násobení zlomků, celých čísel a smíšených čísel – samostatně vyřešte dle vzoru v př. 1:

a) $-2 \cdot \frac{3}{4} =$

b) $(-3) \cdot \left(-\frac{1}{6}\right) =$

c) $\frac{3}{4} \cdot \left(-\frac{6}{7}\right) =$

d) $-\frac{3}{5} \cdot \frac{4}{9} =$

e) $-\frac{3}{5} \cdot \left(-\frac{1}{3}\right) =$

f) $\frac{4}{9} \cdot \left(-\frac{3}{2}\right) =$

g) $\left(-\frac{2}{5}\right) \cdot (-3) =$

h) $\frac{4}{5} \cdot \left(-\frac{4}{5}\right) =$

i) $\left(-\frac{3}{8}\right) \cdot 0 =$

j) $2\frac{1}{5} \cdot \left(-2\frac{1}{4}\right) =$

k) $-2\frac{1}{5} \cdot \left(-\frac{3}{4}\right) =$

3. Příklady na násobení desetinných čísel (kladných i záporných) s řešením:

- a) $0,3 \cdot 0,2 = 0,06$ (násobíme tak, jako kdyby tam desetinná čárka nebyla a nakonec oddělíme tolik desetinných míst, kolik mají obě desetinná čísla dohromady – již známe z 6. roč)
Nyní nově přidáme desetinná čísla záporná:
- b) $0,3 \cdot (-0,2) = -0,06$ (postupujeme úplně stejně jako v předchozím příkladu, ale před samotným výpočtem se nejdříve rozhodneme o znaménku výsledku, které před výsledek zapíšeme – zde kladné číslo krát záporné – výsledek bude záporný – píšeme mínus)
- c) $-0,3 \cdot (-0,2) = 0,06$ (záporné číslo krát záporné číslo – výsledek bude kladný, plus před číslo psát nemusíme)
- d) $-1,2 \cdot 5 = -6,0 = -6$ (záporné číslo krát kladné číslo – výsledek bude záporný)
- e) $-6 \cdot (-1,5) = 9,0 = 9$ (záporné číslo krát záporné číslo – výsledek bude kladný)

4. Příklady na násobení desetinných čísel (kladných i záporných) – samostatně vyřešte dle vzoru v příkladu 3:

- a) $0,15 \cdot (-0,4) =$
b) $-1,4 \cdot 0,9 =$
c) $-0,76 \cdot (-0,5) =$
d) $-8 \cdot 2,5 =$
e) $-5 \cdot 0,5 =$
f) $0 \cdot (-0,879) =$
g) $-500 \cdot 0,03 =$

5. Příklady na násobení desetinných čísel, smíšených čísel, celých čísel a zlomků – s řešením:

- a) $-0,2 \cdot \frac{1}{4} = -\frac{2}{10} \cdot \frac{1}{4} = -\frac{2}{40} = -\frac{1}{20}$ (převédeme na “stejný druh” čísel – zde oboje na zlomky a pak dale řešíme viz. př. 1 – násobení zlomků, u tohoto příkladu lze také převést zlomek na desetinné číslo – pak by řešení bylo následující:
 $-0,2 \cdot \frac{1}{4} = -0,2 \cdot 0,25 = -0,050 = -0,05$) (Na desetinná čísla však můžeme převádět pouze zlomky, u kterých po vydělení čitatele jmenovatelem dostaneme výsledek s ukončeným desetinným rozvojem – zjednodušeně řečeno dělení je ukončené – beze zbytku, což u některých zlomků nefunguje, proto tento postup nelze použít vždy, vždy lze použít převedení všech čísel na zlomky – první uvedený postup - tento postup doporučuji jako univerzální)
- b) $\left(-\frac{1}{3}\right) \cdot 2,4 = \left(-\frac{1}{3}\right) \cdot \frac{24}{10} = -\frac{24}{30} = -\frac{4}{5}$
- c) $\left(-\frac{1}{4}\right) \cdot (-0,02) = \left(-\frac{1}{4}\right) \cdot \left(-\frac{2}{100}\right) = \frac{2}{400} = \frac{1}{200}$
- d) $\frac{3}{8} \cdot (-0,3) = \frac{3}{8} \cdot \left(-\frac{3}{10}\right) = -\frac{9}{80}$
- e) $-3\frac{4}{5} \cdot 0,2 = -\frac{19}{5} \cdot \frac{2}{10} = -\frac{38}{50} = -\frac{19}{25}$

6. Příklady na násobení desetinných čísel, smíšených čísel, celých čísel a zlomků – řešte samostatně na základě vzoru z příkladu 5:

- a) $\frac{2}{5} \cdot (-0,1) =$
b) $-1,75 \cdot \left(-1\frac{1}{14}\right) =$
c) $\frac{8}{10} \cdot (-1,5) =$
d) $-1\frac{5}{7} \cdot \left(-1\frac{5}{9}\right) =$
e) $3,5 \cdot \left(-\frac{1}{3}\right) =$

7. Příklady na násobení 3 a více racionálních čísel – s řešením:

- a) $\left(-\frac{2}{7}\right) \cdot \frac{14}{9} \cdot \frac{3}{4} =$ lze krátit křížem 7 se 14; 3 s 9; 2 se 4; po vykrácení zbyde $\left(-\frac{1}{1}\right) \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{1}{2} =$
nyní se rozhodneme o znaménku výsledku: záporné číslo krát kladné číslo krát kladné číslo =
první dvojice: záporné krát kladné číslo má záporný výsledek a záporný výsledek krát kladné
číslo bude opět záporný výsledek, takže napíšeme před výsledek minus – toto jsme probírali již u
násobení tří a více celých čísel – zopakujte si pro připomenutí ze sešitu
dopíšeme tedy výsledek: $= -\frac{1 \cdot 2 \cdot 1}{1 \cdot 3 \cdot 2} = -\frac{2}{6} = -\frac{1}{3}$
- b) $\left(-\frac{2}{9}\right) \cdot \left(-\frac{8}{5}\right) \cdot 0,8 = -\frac{2}{9} \cdot \left(-\frac{8}{5}\right) \cdot \frac{8}{10} =$
můžeme krátit křížem, ale nemusíme, v tomto ukázkovém příkladu nyní nebudeme
a budeme rovnou násobit čitatele mezi sebou a jmenovatele mezi sebou, předtím se ještě
rozhodneme o znaménku výsledku (záporné číslo krát záporné je kladné a dále kladné krát
kladné je kladné – výsledek bude kladný)
 $= \frac{128}{450} = \frac{64}{225}$
- c) $(-1,5) \cdot 1^{\frac{2}{5}} \cdot \left(-\frac{10}{30}\right) =$ převedeme všechna čísla na zlomky... $\left(-\frac{15}{10}\right) \cdot \frac{7}{5} \cdot \left(-\frac{10}{30}\right) =$ zde je
moudré krátit křížem, protože podstatně zmenšíme čísla do násobení – můžeme krátit např. 15 s
30; 10 s 10...můžete volit i jinou kombinaci krácení, ale musíme dojít ke stejnému výsledku –
ke stejnému základnímu tvaru zlomku, po mnou zvoleném vykrácení zbyde: $\left(-\frac{1}{1}\right) \cdot \frac{7}{5} \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) =$
nyní se rozhodneme o znaménku výsledku: záporné číslo krát kladné – výsledek záporný,
záporný výsledek krát záporné číslo – výsledek celého příkladu bude kladný, po pronásobení
čítatelů a jmenovatelů mezi sebou dostaneme výsledek: $= \frac{7}{10}$
- d) $\left(-\frac{7}{24}\right) \cdot \left(-\frac{9}{14}\right) \cdot \frac{4}{5} \cdot \left(-\frac{15}{4}\right) =$ zde se pokusíme co nejvýhodněji krátit křížem – např. 7 se 14; 9 s
24; 5 s 15; 4 se 4; po vykrácení zbyde: $\left(-\frac{1}{8}\right) \cdot \left(-\frac{3}{2}\right) \cdot \frac{1}{1} \cdot \left(-\frac{3}{1}\right) =$ rozhodneme se o znaménku:
záporné číslo krát záporné číslo je kladné číslo, kladné krát kladné – výsledek je kladné číslo a
kladné číslo krát záporné číslo – výsledek je záporné číslo, tzn. že výsledek bude záporný a za
rovná se píšeme minus a pronásobíme čitatele spolu a jmenovatele spolu, výsledek celého
příkladu bude $= -\frac{9}{16}$
- e) $(-50) \cdot (-0,7) \cdot (-0,9) \cdot (-20) =$ počítáme postupně zleva, nejdříve se rozhodneme o znaménku
prvního výsledku a vynásobíme první dvě čísla a co neřešíme, opíšeme... $= 35 \cdot (-0,9) \cdot (-20) =$
 $= -31,5 \cdot (-20) = 630$

8. Příklady na násobení 3 a více racionálních čísel – samostatná práce na základě návodu v cvičení 7:

- a) $\left(-\frac{4}{5}\right) \cdot \left(-\frac{15}{16}\right) \cdot \left(-\frac{1}{3}\right) =$
- b) $1^{\frac{5}{7}} \cdot \left(-1^{\frac{5}{9}}\right) \cdot \left(-2\frac{1}{3}\right) \cdot (-1,5) =$
- c) $\frac{1}{4} \cdot (-0,3) \cdot (-0,4) =$
- d) $\left(-\frac{6}{5}\right) \cdot 0,75 =$
- e) $20 \cdot (-0,7) \cdot (-50) \cdot (-0,03) =$